

Koti- ja asumispalvelut

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien kotiin
tarjottavien ja asumispalveluiden myöntämisen
perusteet
1.1.2023

Sisälllys

1 Johdanto	3
2 Palvelutarpeen arviointi ja palvelujen järjestäminen	3
3 Rai-toimintakykymittari	5
4 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palvelut.....	7
4.1 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEKUNTOUTUJIIEN KOTONA ASUMISEN TUKEMINEN (TUETTU ASUMINEN KOTONA).....	7
4.2 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEKUNTOUTUJIIEN TYÖTOIMINTA (SHL:N MUKAINEN)	7
4.3 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEKUNTOUTUJIIEN PÄIVÄTOIMINTA	8
4.4 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEKUNTOUTUJIIEN TUETTU ASUMINEN (YKSIKKÖ).....	8
4.5 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEKUNTOUTUJIIEN PALVELUASUMINEN	9
4.5.1 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien pitkäaikainen palveluasuminen 12h.....	9
4.5.2 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien kuntouttava palveluasuminen (12h)	10
4.5.3 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien lyhytaikainen kuntouttava palveluasuminen (12h)	10
4.6 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEKUNTOUTUJIIEN TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN (24H)	11
4.6.1 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien pitkäaikainen tehostettu palveluasuminen (24h)	11
4.6.2 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tehostettu kuntouttava palveluasuminen (24h) 11 Mielenterveyskuntoutujien tehostettu hoito- ja kuntouttava palveluasuminen (24h+) sisältää lääkäripalvelut.	12
4.6.3 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien lyhytaikainen kuntouttava tehostettu palveluasuminen (24h)	12

1 Johdanto

Keski-Suomen hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdepalveluiden tavoitteena on, että kuntalaiset saavat palvelut oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti. Palveluille on määritelty aluevaltuuston palvelujen myöntämisen perusteet ja asiakasmaksut, mitkä ohjaavat palvelujen myöntämistä. Näitä myöntämisen perusteita arvioidaan säännöllisesti osana vuosittaista talousarviota ja käyttösuunnitelmaa ja päivitetään tarvittaessa.

Palveluissa keskeinen periaate on tukea arjessa apua tarvitsevien asiakkaiden kykyä elää itsenäisesti kotona oikea-aikaisilla, toimintakykyä ja hyvinvointia tukevilla, sekä riittäväillä palveluilla. Tarpeen mukaan mielenterveys- ja päihdekuntoutujille järjestetään asumispalvelua ja siihen sisältyvää tukea. Palveluja tuotetaan omana toimintana, ostopalveluina sekä palvelusetelillä. Ensisijaisesti asiakkaan tuki järjestetään kotiin ja tarpeen mukaisesti kodinomaiseen ympäristöön palveluasumisyksikössä. Lääketieteellinen hoito ja konsultaatiot, sekä lyhytaikaisjaksot tukevat asiakkaan hyvinvoinnin ylläpitämistä ja kuntoutumista.

Keskeisiä periaatteita kaikessa toiminnassa ovat ennaltaehkäisevä toiminta, kuntouttava työote sekä yhteistyö ja näiden varmistaminen panostamalla yksilölliseen asiakas- ja palveluohjaukseen. Palvelut tukevat kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, turvallisuutta, itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta, sekä ehkäisevät lisäpalvelutarpeen syntymistä. Osaava, moniammatillinen verkosto huolehtii ajantasaiseen tietoon perustuvista, palvelutarpeiden mukaan kehittyvistä oikea-aikaisista palveluista.

Palvelutarpeen arvioinnissa keskeistä on asiakkaan kokonaisvaltainen tilanteen arviointi. Palvelutarvetta arvioidaan palveluohjauksellisella toimintatavalla ja käytetään arvioinnin tukena luotettavia toimintakykymittareita.

2 Palvelutarpeen arviointi ja palvelujen järjestäminen

Hyvinvointialueen toiminta perustuu Lakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), Sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) ja -asetukseen (607/83), Kansanterveyslakiin (kansanterveysterveyslaki 66/72), terveydenhuoltolakiin (1326/2010), mielenterveyslaki (1116/1990), päihdehuoltolaki (41/1986), Lakiin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvakuista (ns. vanhuspalvelulaki 980/2012, päiv. 10/2020) sekä Sosiaali- ja terveysministeriön ja Suomen Kuntaliiton antamaan Laatusuositukseen hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020- 2023 (julkaisuja 2020:20).

Asiakas- ja palveluohjauksen tehtävänä on antaa neuvontaa ja ohjausta palveluista sekä hyvinvoinnin edistämiseen liittyvistä asioista myös asiakkaille, joiden tuen tarve on vielä vähäistä. Neuvonnan ja ohjauksen tavoitteena on tukea asiakkaiden hyvinvointia ja omia voimavaroja sekä ennaltaehkäistä palvelutarvetta. Kaikki asiakkaat tulevat palveluiden piiriin keskitetyn asiakas- ja palveluohjauksen kautta, jossa työskentelevät sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaisen kelpoisuuden omaavat viranhaltijat. Kelpoisuusvaatimukset perustuvat lakiin sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) ja lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994).

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämisessä hyvinvointialueen tulee huolehtia alueellaan tässä laissa tarkoitettujen mielenterveyspalvelujen järjestämisestä osana kansanterveystyötä siten kuin terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tai osana sosiaalihuoltoa, kuten sosiaalihuoltolaki (1301/2014) edellyttävät. Mielenterveys- ja päihdepalveluja on ensisijaisesti järjestettävä avopalveluina niin, että neuvonnalla ja ohjauksella sekä palveluilla tuetaan ihmisten terveyttä ja toimintakykyä sekä vaikutetaan myönteisesti alueen elinolosuhteisiin ja elämäntapoihin. Palvelut on järjestettävä siten, että mahdollistetaan oma-aloitteista hoitoon hakeutumista ja tuetaan asiakkaiden itsenäistä suoriutumista. Palveluiden järjestämisessä on kiinnitettävä huomiota palvelujen helppoon tavoitettavuuteen, monipuolisuuteen ja joustavuuteen. Hyvinvointialueella mielenterveys- ja päihdepalveluita on järjestettävä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja niistä on muodostuttava toiminnallinen kokonaisuus. Mielenterveyslaki (1116/1990 ja 1066/2009 ja päihdehuoltolaki 41/1986).

Asiakas- ja palveluohjauksessa kartoitetaan asiakkaan toimintakyky ja arvioidaan asiakkaan palvelutarve. Mikäli asiakas täyttää palveluiden myöntämisen perusteet, asiakkaalle aloitetaan palvelut. Jos asiakas ei täytä palvelun myöntämisen perusteita, ohjataan ja neuvotaan asiakasta alueella käytävissä olevista yksityisistä palveluista tai järjestötoiminnasta. Kolmannen sektorin roolia ja vapaaehtoistoimintaa vahvistetaan tukemaan hyvinvointia ja tehdään tiivistä yhteistyötä kumppanuusperiaatteella.

Palvelujen tuottamisen pääpaino on ennakoivassa toiminnassa, toimintakykyä tukevassa toiminnassa, kotona asumisessa sekä kotiin annettavissa palveluissa. Kotona asuminen on ensisijainen vaihtoehto. Se mahdollistetaan asiakkaiden neuvonnalla ja palveluohjauksella sekä riittäväillä ja oikea-aikaisilla palveluilla. Tavoitteena on ennaltaehkäistä raskaamman ja tehostetun palveluasumisen tarvetta asiakkaan elämässä. Kotiin vietävät palvelut sekä lyhytaikaishoito tukevat kotona selviytymistä. Tiivis yhteistyö asiakkaalle tarkoituksenmukaisen verkoston kanssa tukevat osaltaan asiakkaan kotona selviytymistä.

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien toimintakyvyn laaja-alainen arviointi mahdollistaa asiakkaan ohjauksen sekä palveluiden suunnittelun ja toteuttamisen niin, että ne tukevat asiakkaan omien voimavarojen hyödyntämistä. Asiakkaan omien taitojen ja niiden käyttämisessä tapahtuvia muutoksia on tärkeä seurata, jolloin taitojen heikkenemiseen voidaan tarttua kuntoutumisen näkökulmasta oikea-aikaisesti. Kuntoutumisen tukeminen mahdollistaa omatoimisuutta asiakkaalle itselle merkityksellisissä arjen toiminnoissa sekä omanlaista hyvää elämää.

Kuntoutusta voidaan käyttää myös varhaisena tukena, jolloin kiinnitetään huomiota havaittuihin toimintakykyä heikentäviin ongelmiin ja riskitekijöihin. Vaikuttamalla riskitekijöihin pyritään edistämään asiakkaan edellytyksiä toimia itsenäisesti ja turvallisesti. Yksilöllisten mahdollisuuksien mukaan edistetään lisäksi vastuunottoa omasta terveydestä, toimintakyvystä ja itseään koskevien asioiden päätöksenteosta.

Osana palveluohjausta on käytössä myös digitaalisia etäyhteydenottomahdollisuuksia, joiden myötä asiakas voi olla yhteydessä palveluohjaukseen. Digitaalisina etäyhteydenottomahdollisuuksina toimivat chat-toiminto sekä sähköiset yhteydenotto- ja ilmoituslomakkeet, mitkä mahdollistavat yhteydenottamisen tietoturvallisesti ajasta ja paikasta riippumatta.

Mielenterveyspalveluasumiseen (koskettaen asumisen tukea, 12 h asumispalvelua/kuntouttavaa palveluasumista, 24h tehostettua asumispalvelua/24h tehostettua kuntouttavaa palveluasumista ja 24h + tehostettu hoito- ja kuntouttava palveluasuminen) ohjautuvuus tapahtuu yhteydenotolla palveluasumisen arvioinnista ja päätöksestä vastaavaan asiakasohjaukseen. Asiakkaan kokonaistilanne ja tuen tarve arvioidaan yhteistyössä tarkoituksenmukaisen verkoston kanssa, kuten asiakkaan läheisverkosto ja hoidosta vastaava taho. Asiakkaalle tehdään sosiaalihoitolain (1301/2014) mukainen palvelutarpeen arviointi 36 § ja laaditaan asiakassuunnitelma 39 §. Palveluntarvetta ja tavoitteita arvioidaan säännöllisesti yhteistyössä asiakkaan muun verkoston kanssa. Asiakkaalle nimetään sosiaalihoitolain (1301/2014) 42 §:n mukainen omatyöntekijä. Erityisessä tuessa oleville asiakkaille omatyöntekijänä toimii sosiaalityöntekijä. Erityisen tuen tarve arvioidaan yksilöllisesti.

Palveluntarvetta arvioitaessa asiakkaan kokonaistilanne käydään läpi. Tähän kuuluu asuminen, talous, koulutus/työ, terveys, päihteenkäyttö, asiakkaan vahvuudet ja voimavarat, läheissuhteet, omat toiveet ja motivaatio, verkoston näkemykset, sekä tavoitteet. Mielenterveys- ja päihdepalveluasuminen nähdään pitkäaikaisena tai määräaikaisena kuntouttavana prosessina, jolloin on tärkeää verkostossa arvioida ennakoiden myös tavoitteita kohti itsenäistä asumista ja mahdollisia tuen tarpeita.

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien ikääntyessä psyykkisen toimintakyvyn haasteet voivat vähentyä ja palvelutarpeet muuttuvat enemmän ikääntymisestä johtuviksi. Tällöin asiakkaan palveluiden tarve arvioidaan uudelleen. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella asiakas ohjataan tarkoituksenmukaisiin ikäihmisten palveluihin.

3 Rai-toimintakykymittari

Hyvinvointi-alueella on käytössä asiakkaiden toimintakyvyn, hoidon ja palveluiden tarpeen arviointiin RAI- järjestelmä. Mielenterveys- ja päihdepalveluissa käytetään mielenterveys avohoidon interRAI-CMH (Community Mental Health) järjestelmää. Tarkoituksena on hyödyntää järjestelmää mm. päätöksenteon tukena myönnettäessä asiakkaille yksilöllisiä ja tarpeenmukaisia palveluja. RAI-arvioinnin tuottama tieto ohjaa osaltaan asiakkaiden palveluiden oikea-aikaiseen ja -sisältöiseen järjestämiseen.

RAI (Resident Assessment Instrument) arviointien avulla selvitetään asiakkaiden yksilöllisiä voimavaroja, riskitekijöitä ja ongelmia. Arviointien tekeminen perustuu keskusteluun, haastatteluun ja havainnointiin. Arviointikeskustelun ja arvioinnin tuottaman tiedon avulla voidaan täten yhdessä asiakkaan kanssa arvioida millaisesta tuesta, palveluista ja hoidosta hän hyötyy. Omaiset ja läheiset voivat osallistua arviointiprosessiin tarpeen ja mahdollisuuksiensa mukaan. Yhdenmukainen ja standardoitu arviointijärjestelmä prosesseineen mahdollistaa asiakkaiden tasavertaisen kohtaamisen. Arviointikeskustelun ja arviointien tuottaman tiedon avulla asiakkaat tiedostavat paremmin omaa toimintakyvyn tilaa ja hoitohenkilöstö saa päätöksenteon tueksi tietoa. RAI-arviointien avulla ohjaus, tuki ja hoito voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisemmin ja saadaan tietoa, jota voidaan hyödyntää asiakkaan keskeisten tavoitteiden määrittämiseen ja niiden toteutumisen seurantaan.

Esimerkiksi palvelutarpeen arvioinnissa ja työ- ja päivätoiminnassa hyödynnetään interRAI CMH-osittaisarviointia. Osittaisarvioinnin sisällöt on sovittu hyvinvointialueella yhtenäiseksi. Osittaisarviointia hyödynnetään asiakkaiden toimintakyvyn ja palvelutarpeiden selvittämisessä sekä asiakassuunnitelman ja palvelujen yksilöllisiä sisältöjä suunniteltaessa. Osittaisarviointi mahdollistaa vähimmäissisällön lisäksi yksilöllisten tarpeiden mukaan osa-alueiden lisäämistä arviointisisältöön. Asiakkaan ollessa säännöllisissä palveluissa mm. kotiin tuettavat palvelut tai asumisen palvelut tehdään yleensä laaja toimintakyvyn arviointi (kokonaisarviointi).

Säännöllisissä palveluissa toimintakyvyn kokonaisarvioiteja tehdään säännöllisesti esim. puolivuositain tai asiakkaan voinnin oleellisesti muuttuessa. Tilapäisillä jaksoilla voidaan tarpeen mukaan tehdä asiakkaalle joko osittais- tai kokonaisarviointi. Käyttökokemuksen myötä arvioidaan osittaisarvioinnin sisältöä ja riittävyttä.

RAI-arvioinnit tuottavat monipuolista tietoa päätöksenteon tueksi. Kognition tilaa (CPS 0-6) kuvaava mittari auttaa ymmärtämään millainen vaikutus asiakkaan kognition tilalla on esimerkiksi kotona selviytymiseen ja turvalliseen lääkehoidon toteutumiseen. Arkisuoriutumisen mittareilla (ADL ja IADL - mittarit) saadaan selville, tarvitseeko asiakas tukea tai apua esimerkiksi aterioiden valmistamisessa, kotitaloustöissä, ostoksilla käynneissä, lääkehoidon toteutuksessa, kuljetuksissa, ruokailussa, liikkumisessa tai henkilökohtaisen hygienian hoidossa.

Mahdollisten haastavan käyttäytymisen oireiden esiintyvyys ja vaikeus esim. aggressiivinen käyttäytyminen tai hoitotoimissa avustamisen vastustelu tulevat esille ABS 0-12 mittarin avulla. Surullisuutta, ahdistuneisuutta ja masentuneisuutta saadaan esille keskustelemalla ja havainnoimalla kolmen eri mittarin avulla (Asiakkaan masennuksen itsearviointi (SRD 0-9), Masennuksen vaikeusasteikko (DSI 0-15) ja Masennusasteikko (DRS 0-15)). Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden psyykkisiin oireisiin liittyviä mittareita on useita. Negatiivisten oireiden mittari (NSS 0-12) ja mielihyvän tunteen puuttumisen asteikko (ANHEDONIA 0-12) kuvaavat asiakkaan osalta esim. motivaation puutetta ja vähentynyttä sosiaalista kanssakäymistä. Positiivisten oireiden mittarit (PSS 0-12 ja PSS 0-24) tuovat esille asiakkaan psykoottisia oireita ja oireiden ilmenemistä fyysisesti. MANIA asteikko (MANIA 0-20) tuo esille asiakkaan maanisten oireiden ilmenemistä kuten tunnetilan epävakaus tai kiihtyneisyys. Lisäksi kokonaisarvioinnista muodostuu asiakkaan päihteiden käytön ja mahdollisten riippuvuuksien tilanteesta kertova mittari (CAGE 0-4). Itsehoidon asteikko (SCI 0-6) kuvaa asiakkaan kykyä pitää huolta itsestään huomioiden psyykkisiä oireita kuten positiivisia oireita ja sairaudentuntoa. Itsensä vahingoittamisen riskistä (SoS 0-6) ja muiden vahingoittamisen riskistä (RHO 0-6) on omat mittarit.

Muita kokonaisarvioinnista muodostuvia mittareita ovat mm. terveydentilan vakaus (CHESS 0-4), kivun voimakkuus (PAIN 0-4), painoindeksi (BMI) ja kommunikointikyky vuorovaikutustilanteissa (COMM 0-8). Mittareiden lisäksi arvioinnista muodostuu herätteitä (CAP = Clinical Assessment Protocols), joiden avulla voidaan tunnistaa niitä osa-alueita, joihin henkilö tarvitsee esim. lisätukea tai kuntouttavia toimia. CAP-heräte aktivoituu kahdesta eri syystä, joko asiakas todennäköisesti hyötyy saadessaan asianmukaista tukea kyseisellä elämänalueella tai asiakkaan tilanne on vaarassa heikentyä, ellei siihen puututa. Herätteet liittyvät mm. läheisapuun, elämäntapahtumiin, rikolliseen toimintaan ja koulutukseen/työntekoon. Herätteitä voidaan tarvittaessa lisätä osittaisarvioinnin sisältöön. Paitsi mittarit niin arvioinnin yksittäiset kysymykset auttavat myös tunnistamaan hoidon ja palveluiden tarvetta, kuten päivystyskäyntien määriä tai läheisten/omaisten jaksamiseen liittyvää tilannetta. Asiakas on aktiivinen osallistuja oman toimintakyvyn arvioinnissa ja asettaa omia henkilökohtaisia tavoitteita, jotka kirjataan arviointiin ja joiden toteutumista hän seuranta-arvioinnissa itse arvioi.

interRAI CMH arvioinnin käyttö tukee kattavaa ja monipuolista hoidon ja palveluiden tarpeen tunnistamista ja seurantaa. Hoidon ja palveluiden vaikuttavuutta voidaan arvioida säännöllisesti tehtävillä arvioinneilla. Arvioinnit tuottavat asiakas- ja yksikkötasolla tietoa, esim. missä määrin palvelulla on pystytty lievittämään psyykkisten sairauksien oireita, lisäämään asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja itsenäisyyttä, parantamaan sosiaalista ja fyysistä toimintakykyä ja osallisuutta erilaisiin toimintoihin.

4 Mielensterveys- ja päihdekuntoutujien palvelut

4.1 Mielensterveys- ja päihdekuntoutujien kotona asumisen tukeminen (tuettu asuminen kotona)

Tuettua asumista henkilön omaan kotiin järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen omassa kodissa tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuettulla asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla sosiaalihuoltolaki (2014/1301) 21 §. Terveystuon palvelut tukevat itsenäistä asumista omassa kodissa.

Kun tuen tarve on luonteeltaan tilapäistä, on oikea-aikaisilla ja riittäväillä tilapäisillä palveluilla pyrittävä ehkäisemään pidempiaikaisen tuen tarvetta. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301)38 §. Asiakkaan yksilöllisestä tilanteesta riippuen tuen tarve voi jatkua ja se edellyttää säännöllistä asiakkaan tilanteen arviointia.

Kun tuen tarve on jatkuvaa tai toistuvaa, palveluja on järjestettävä siten, että tavoitteena on asiakkaan itsenäinen selviytyminen ja tuen tarpeen päättyminen asiakkaan kanssa tavoitteeksi asetetun määräjän jälkeen. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301) 38 §.

Tuettua asumista kotona voidaan myöntää asiakkaalle, kun hänellä on sellainen psyykinen sairaus/häiriö tai päihdeongelma, jonka takia hän tarvitsee tukea ja ohjausta voidakseen asua itsenäisesti omassa kodissaan tai tukiasunnossa ja selviytyäkseen päivittäisistä toiminnoista. Tuettua asumista omaan kotiin voidaan myöntää, jos asiakkaalla on säännöllinen tuen tarve. Tuen tarve palvelutarpeen arvion mukaisesti, tarve voi olla 1- 3krt/vko tai tilapäisesti suurempi, kuten päivittäinen vahva tuki. Asiakkaalla on tuen tarve psyykkisen tasapainon ylläpitämisessä, päihitteettömyyteen tukemisessa, ravitsemuksessa, asumisen- ja arjen hallinnassa, taloudenhallinnassa, lääkehoidossa, asioiden hoidossa, mielekkään tekemisen löytämisessä sekä hygieniassa. Tuettussa asumisessa omassa kodissa asiakas kykenee selviytymään pääsääntöisesti ilta- ja yöajan itsenäisesti. Tukea on mahdollisuus saada tilapäisesti myös viikonloppuisin. Asiakkaalla saattaa olla säännöllistä ja useita kertoja päivässä tapahtuvaa palvelutarvetta mm. lääkehoidon toteuttamisen osalta. Tällöin palvelukokonaisuus yhteensovitetaan kotihoidon palveluiden kanssa ja kotihoidon palveluista peritään asiakkaalta asiakasmaksu.

Palvelutarvetta arvioitaessa asiakkaan kokonaistilanne käydään kattavasti lävitse sekä huomioidaan asiakkaan omat voimavarat sekä yhteensovitetaan asiakkaan tarvitsemat palvelut. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään RAI-toimintakykymittaria mahdollisuuksien mukaan. Palvelun myöntäminen perustuu asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014) 36 § esiin tulleisiin haasteisiin arjessa selviytymisessä sekä hänelle laadittuun asiakassuunnitelmaan. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301) 39 §. Asiakkaalle myönnetty palvelu perustuu aina kokonaistilanteen arviointiin. Arviointiin osallistuvat tarpeen mukaan asiakas itse, asiakkaalle nimetty omatyöntekijä sekä tarvittava verkosto ja hoitoon osallistuvat tahot.

4.2 Mielensterveys- ja päihdekuntoutujien työtoiminta (SHL:n mukainen)

Mielensterveys- ja päihdekuntoutujien työtoiminnan laatu ja tavoitteet on määritelty sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) 17 § ja Terveystuonlaissa (1326/2010) 27-28 §.

SHL:n mukaista työtoimintaa voidaan myöntää asiakkaille;

- joilla on sairauden tai muun vastaavan syyn johdosta vaikeuksia suoriutua arjessa
- jotka tarvitsevat tukitoimia työllistyäkseen

- tarvitsevat työtoimintaa työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseen ja edistämiseen.
- joilla on toimeentulona eläke, kuntoutusraha, kuntoutustuki tai pidempiaikainen sairauspäiväraha

Sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa ei myönnetä;

- silloin kun asiakas kykenee kuntouttavaan työtoimintaa tai osallistumaan muuhun työllistämistä edistävää toimenpiteeseen tai hänelle maksetaan työmarkkinatukea

4.3 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien päivätoiminta

Päivätoiminta on ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen palvelua, jonka myöntäminen perustuu asiakkaalle tehtyyn sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 §:n mukaiseen palvelutarpeen arviointiin ja hänelle laadittuun asiakassuunnitelmaan (39 §) ja esiin tulleisiin haasteisiin arjessa selviytymisessä. Palvelutarvetta arvioitaessa asiakkaan kokonaistilanne käydään kattavasti lävitse, huomioidaan asiakkaan omat voimavarat sekä yhteensovitetaan asiakkaan tarvitsemia palveluita. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään RAI-toimintakykymittaria. Asiakassuunnitelmaa tarkistetaan vähintään 6 kuukauden välein tai asiakkaan tilanteen oleellisesti muuttuessa. Toimintaa ohjaa aina ammattihenkilö, joka täyttää sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015 tai 559/1994) vaatimat kelpoisuusedellytykset. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään RAI-toimintakykymittaria sovitusti.

Päivätoimintaan myönnetään asiakkaalle kun:

- * hän tarvitsee ohjausta ja tukea arkielämässä tarvittavien taitojen vahvistamiseen esim. ravitseminen, hygienia, vuorokausirytmii.
- * hän tarvitsee vaihtoehtoja mielekkääseen arkeen
- * hän tarvitsee ohjausta ja tukea sosiaalisten taitojen vahvistamiseen
- *hän tarvitsee ohjausta ja tukea haastavista tilanteista selviytymiseen
- * hän tarvitsee ohjausta ja tukea puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointimenetelmien käytössä

4.4 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tuettu asuminen (yksikkö)

Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 21§).

Tukea voidaan järjestää tilapäisesti, toistuvasti tai pitkäaikaisesti. Kun tuen tarve on luonteeltaan tilapäistä, on oikea-aikaisilla ja riittäväillä tilapäisillä palveluilla pyrittävä ehkäisemään pidempiaikaisen tuen tarvetta. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 38§). Kun tuen tarve on jatkuvaa tai toistuvaa, palveluja on järjestettävä siten, että tavoitteena on asiakkaan kuntoutuminen ja mahdollinen itsenäinen selviytyminen ja tuen tarpeen päätyminen asiakkaan kanssa tavoitteeksi asetetun määräajan jälkeen. Palvelua voidaan myöntää myös pitkäaikaisesti, mikäli tuen tarpeen arvioidaan olevan pitkäkestoista. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301, 38§).

Tuettua asumista voidaan myöntää asiakkaalle, jolla on sellainen psyykinen sairaus/häiriö tai päihdeongelma, jonka takia hän tarvitsee tukea ja ohjausta voidakseen asua itsenäisesti omassa kodissaan tai tukiasunnossa ja selviytyäkseen päivittäisistä toiminnoista. Palvelun myöntäminen

perustuu esiin tulleisiin haasteisiin arjessa selviytymisessä, asiakkaalle tehtyyn palveluntarpeen arviointiin (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 36§) ja hänelle laadittuun asiakassuunnitelmaan.

Palvelutarvetta arvioitaessa asiakkaan kokonaistilanne käydään kattavasti lävitse sekä huomioidaan asiakkaan omat voimavarat sekä yhteensovitetään asiakkaan tarvitsemat palvelut. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään RAI-toimintakykymittaria mahdollisuuksien mukaan, perustuen kokonaisarviointiin. Arviointiin osallistuvat tarvittava verkosto, sekä asiakkaan hoitava taho.

Tuettua asumista yksikössä voidaan myöntää, kun asiakkaan omaan kotiin annettavien palveluiden avulla ei ole saatu asiakkaan kokonaistilannetta hoidetuksi hänen tarpeitaan vastaavalla tavalla. Asiakkaalla on tuen tarve psyykkisen tasapainon ylläpitämisessä, ravitsemuksessa, asumisen- ja arjen hallinnassa, taloushallinnassa, lääkehoidossa, asioiden hoidossa, mielekkään tekemisen löytymisessä sekä hygieniassa.

Tuetussa asumisessa asiakas kykenee pääsääntöisesti selviytymään ilta- ja yöajan itsenäisesti. Asiakkaalla on mahdollisuus tarvittaessa hälyttää apua hälytysrannekkeella tai puhelimella.

4.5 Mielensterveys- ja päihdekuntoutujien palveluasuminen

Palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 21§).

4.5.1 Mielensterveys- ja päihdekuntoutujien pitkäaikainen palveluasuminen 12h

Kun tuen tarve on jatkuvaa tai toistuvaa, palveluja on järjestettävä siten, että tavoitteena on asiakkaan itsenäinen selviytyminen ja tuen tarpeen päättymisen asiakkaan kanssa tavoitteeksi asetetun määräajan jälkeen (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 38 §).

Henkilöille, joiden tuen tarve on pysyvä tai pitkäaikainen, tuki on pyrittävä järjestämään siten, että turvataan palvelujen jatkuvuus, ellei palvelujen muuttaminen ole asiakkaan edun mukaista. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 38 §).

Asiakkaalla on sellainen psyykinen sairaus/häiriö tai päihdeongelma, jonka takia hän tarvitsee tukea ja ohjausta selvittääkseen itsenäisesti arkielämän toiminnoista. Asumispalvelua 12 h palveluasumisyksikössä voidaan myöntää, kun asiakkaan omaan kotiin annettavien palveluiden tai tuetun asumisen yksikön tuella ei ole saatu asiakkaan kokonaistilannetta hoidetuksi hänen tarpeitaan vastaavalla tavalla.

Asiakkaalla on toistuva ja päivittäinen tuen tarve psyykkisen tasapainon tai päihdeettömyyden ylläpitämisessä, ravitsemuksessa, asumisen- ja arjen hallinnassa, taloushallinnassa, lääkehoidossa, asioiden hoidossa, mielekkään tekemisen löytymisessä sekä hygieniassa päivä- ja ilta-aikana. Asumispalvelussa asiakas kykenee selviytymään yöaikaan itsenäisesti, kun hänellä on mahdollisuus tarvittaessa hälyttää apua hälytysrannekkeella tai puhelimella.

Palvelun myöntäminen perustuu asiakkaalle tehtyyn palveluntarpeen arviointiin (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 36 §) ja siinä esiin tulleisiin haasteisiin arjessa selviytymisessä. Palvelutarvetta arvioitaessa asiakkaan kokonaistilanne käydään kattavasti lävitse sekä huomioidaan asiakkaan omat voimavarat sekä yhteensovitetään asiakkaan tarvitsemat palvelut. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa käytetään RAI-toimintakykymittaria. Palveluasumista ja sen jatkoa arvioidaan vähintään kuuden kuukauden välein.

4.5.2 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien kuntouttava palveluasuminen (12h)

Kun tuen tarve on luonteeltaan tilapäistä, on oikea-aikaisilla ja riittäväillä tilapäisillä palveluilla pyrittävä ehkäisemään pidempiaikaisen tuen tarvetta. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 38§).

Asiakkaalla on sellainen psyykinen sairaus/häiriö tai päihdeongelma, jonka takia hän tarvitsee tukea ja ohjausta selvittääkseen itsenäisesti arkielämän toiminnoista. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa käytetään apuna RAI-toimintakykymittaria.

Asiakkaan tilanteen kriisiytyessä tarvitaan lyhytaikaista kuntouttavaa palveluasumista. Tarkoituksena on, että asiakas kuntoutuu takaisin omaan kotiin. Lyhytaikaisjaksot voivat olla myös ennalta suunniteltuja intervallijaksoja, jotka tukevat asiakkaan kotona selviytymistä ja omaisten jaksamista.

Kuntouttavaa palveluasumista 12 h palveluasumisyksikössä voidaan myöntää, kun asiakkaan omaan kotiin annettavien palveluiden tai tuetun asumisen yksikössä tuella ei ole saatu asiakkaan kokonaistilannetta hoidetuksi hänen tarpeitaan vastaavalla tavalla. Kuntouttava palveluasuminen on luonteeltaan lyhytkestoisempaa, mutta sen kesto voi olla yli kolme kuukautta. Palveluntarvetta arvioidaan vähintään kolmen kuukauden välein.

Asiakkaalla on toistuva ja päivittäinen tuen tarve Asiakkaalla on tuen tarve psyykkisen tasapainon ylläpitämisessä, ravitsemuksessa, asumisen- ja arjen hallinnassa, taloudenhallinnassa, lääkehoidossa, asioiden hoidossa, mielekkään tekemisen löytymisessä sekä hygieniassa päivä- ja ilta-aikana. Aktiivisen kuntoutuksen tavoitteena on ohjata/tukea asiakasta toimimaan mahdollisimman itsenäisesti omassa asuinympäristössään. Palveluasumisessa asiakas kykenee selviytymään yöaikaan itsenäisesti, kun hänellä on mahdollisuus tarvittaessa hälyttää apua hälytysrannekkeella tai puhelimella.

Palvelun myöntäminen perustuu asiakkaalle tehtyyn palveluntarpeen arviointiin (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014) 36 § ja siinä esiin tulleisiin haasteisiin arjessa selviytymisessä. Palveluntarvetta arvioidaan asiakkaan kokonaistilanne käydään kattavasti lävitse sekä huomioidaan asiakkaan omat voimavarat sekä yhteensovitetaan asiakkaan tarvitsemia palveluita.

4.5.3 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien lyhytaikainen kuntouttava palveluasuminen (12h)

Kun tuen tarve on luonteeltaan tilapäistä, on oikea-aikaisilla ja riittäväillä tilapäisillä palveluilla pyrittävä ehkäisemään pidempiaikaisen tuen tarvetta (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 38 §).

Asiakkaalla on sellainen psyykinen sairaus/häiriö tai päihdeongelma, jonka takia hän tarvitsee tukea ja ohjausta selvittääkseen itsenäisesti arkielämän toiminnoista. Asiakkaan tilanteen kriisiytyessä tarvitaan lyhytaikaista kuntouttavaa palveluasumista. Tarkoituksena on, että asiakas kuntoutuu takaisin omaan kotiin. Lyhytaikaisjaksot voivat olla ennalta suunniteltuja intervallijaksoja, jotka tukevat asiakkaan kotona selviytymistä ja omaisten jaksamista.

Asiakkaalla on toistuva ja päivittäinen tuen tarve psyykkisen tasapainon kohentamisessa sekä tuen tarve psyykkisen tasapainon ylläpitämisessä, ravitsemuksessa, asumisen- ja arjen hallinnassa, taloudenhallinnassa, lääkehoidossa, asioiden hoidossa, mielekkään tekemisen löytymisessä sekä hygieniassa päivä- ja ilta-aikana. Aktiivisen kuntoutuksen tavoitteena on ohjata/tukea asiakasta toimimaan mahdollisimman itsenäisesti omassa asuinympäristössään. Palveluasumisessa asiakas kykenee selviytymään yöaikaan itsenäisesti, kun hänellä on mahdollisuus tarvittaessa hälyttää apua hälytysrannekkeella tai puhelimella.

Lyhytaikaisen kuntouttavan palveluasumisen kesto on yleensä kolme kuukautta. Palvelua voidaan myöntää pidempiaikaisestikin, kun asiakkaalla on tosiasiallinen suunnitelma kotiutumisesta.

Palvelun myöntäminen perustuu asiakkaalle tehtyyn palveluntarpeen arviointiin (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 36§) ja siinä esiin tulleisiin haasteisiin arjessa selviytymisessä. Palvelutarvetta arvioitaessa asiakkaan kokonaistilanne käydään kattavasti lävitse sekä huomioidaan asiakkaan omat voimavarat sekä yhteensovitetaan asiakkaan tarvitsemat palvelut. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa käytetään RAI-toimintakykymittaria.

4.6 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tehostettu palveluasuminen (24h)

Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 21 §).

4.6.1 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien pitkäaikainen tehostettu palveluasuminen (24h)

Henkilöille, joiden tuen tarve on pysyvä tai pitkäaikainen, tuki on pyrittävä järjestämään siten, että turvataan palvelujen jatkuvuus, ellei palvelujen muuttaminen ole asiakkaan edun mukaista. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 38 §).

Palvelun myöntäminen perustuu asiakkaalle tehtyyn palveluntarpeen arviointiin (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 36 §) ja siinä esiin tulleisiin haasteisiin arjessa selviytymisessä. Palvelutarvetta arvioitaessa asiakkaan kokonaistilanne käydään kattavasti lävitse sekä huomioidaan asiakkaan omat voimavarat sekä yhteensovitetaan asiakkaan tarvitsemat palvelut. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa käytetään RAI-toimintakykymittaria. Tehostettua palveluasumista ja sen jatkoa arvioidaan vähintään kuuden kuukauden välein.

Palveluasumista 24 h tehostetussa palveluasumisyksikössä voidaan myöntää, kun asiakkaan omaan kotiin annettavien palveluiden, tuetun asumisen yksikön tai 12 h palveluasumisen tuella ei ole saatu asiakkaan kokonaistilannetta hoidetuksi hänen tarpeitaan vastaavalla tavalla. Asiakkaalla on sellainen psyykinen sairaus/häiriö tai päihdeongelma, että asiakkaalla on merkittäviä toimintakyvyn rajoitteita ja hän tarvitsee ympärivuorokautisesti tukea, ohjausta, huolenpitoa, hoivaa ja valvontaa. Asiakas ei kykene selviytymään yöaikaa itsenäisesti. Asiakkaan avun tarve on runsas ja sitä on vuorokauden eri aikoina.

4.6.2 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tehostettu kuntouttava palveluasuminen (24h)

Henkilöille, joiden tuen tarve on pysyvä tai pitkäaikainen, tuki on pyrittävä järjestämään siten, että turvataan palvelujen jatkuvuus, ellei palvelujen muuttaminen ole asiakkaan edun mukaista. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 38 §).

Palvelun myöntäminen perustuu asiakkaalle tehtyyn palveluntarpeen arviointiin (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 36 §) ja siinä esiin tulleisiin haasteisiin arjessa selviytymisessä. Palvelutarvetta arvioitaessa asiakkaan kokonaistilanne käydään kattavasti lävitse sekä huomioidaan asiakkaan omat voimavarat sekä yhteensovitetaan asiakkaan tarvitsemat palvelut. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa käytetään RAI-toimintakykymittaria.

Palveluasumista 24 h tehostetussa palveluasumisyksikössä voidaan myöntää, kun asiakkaan omaan kotiin annettavien palveluiden, tuetun asumisen yksikön tai 12 h palveluasumisen tuella

ei ole saatu asiakkaan kokonaistilannetta hoidetuksi hänen tarpeitaan vastaavalla tavalla. Asiakkaalla on sellainen psyykinen sairaus/häiriö tai päihdeongelma, että asiakkaalla on merkittäviä toimintakyvyn rajoitteita ja hän tarvitsee ympärivuorokautisesti tukea, ohjausta, huolenpitoa, hoivaa ja valvontaa. Asiakas ei kykene selviytymään yöaikaan itsenäisesti. Asiakkaan avun tarve on runsas ja sitä on vuorokauden eri aikoina.

Kuntouttava tehostettu palveluasuminen on luonteeltaan lyhytkestoisempaa, mutta sen kesto voi olla yli kolme kuukautta. Palveluntarvetta arvioidaan vähintään kolmen kuukauden välein. Tavoitteena on, että asiakas kuntoutuu takaisin kevyempään palvelumuotoon.

Mielenterveyskuntoutujien tehostettu hoito- ja kuntouttava palveluasuminen (24h+) sisältää lääkäripalvelut.

4.6.3 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien lyhytaikainen kuntouttava tehostettu palveluasuminen (24h)

Kun tuen tarve on luonteeltaan tilapäistä, on oikea-aikaisilla ja riittävillä tilapäisillä palveluilla pyrittävä ehkäisemään pidempiaikaisen tuen tarvetta. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 38 §).

Asiakkaalla on sellainen psyykinen sairaus/häiriö tai päihdeongelma, jonka takia hän tarvitsee tukea ja ohjausta selvittääkseen itsenäisesti arkielämän toiminnoista. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa käytetään apuna RAI-toimintakykymittaria.

Asiakkaan tilanteen kriisiytyessä tarvitaan lyhytaikaista tehostettua kuntouttavaa palveluasumista. Tarkoituksena on, että asiakas kuntoutuu takaisin omaan kotiin tai kevyempään palvelumuotoon. Lyhytaikaisjaksot voivat olla ennalta suunniteltuja intervallijaksoja, jotka tukevat asiakkaan kotona selviytymistä ja omaisten jaksamista.

Palvelun myöntäminen perustuu asiakkaalle tehtyyn palveluntarpeen arviointiin (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 36 §) ja siinä esiin tulleisiin haasteisiin arjessa selviytymisessä. Palveluntarvetta arvioidessa asiakkaan kokonaistilanne käydään kattavasti lävitse sekä huomioidaan asiakkaan omat voimavarat sekä yhteensovitetaan asiakkaan tarvitsemia palveluita.

Palveluasumista 24 h tehostetussa palveluasumisyksikössä voidaan myöntää, kun asiakkaan omaan kotiin annettavien palveluiden, tuetun asumisen yksikön tai 12 h palveluasumisen tuella ei ole saatu asiakkaan kokonaistilannetta hoidetuksi hänen tarpeitaan vastaavalla tavalla. Asiakas ei kykene selviytymään yöaikaan itsenäisesti. Asiakkaan avun tarve on runsas ja sitä on vuorokauden eri aikoina.

Asiakkaalla on toistuva ja päivittäinen tuen tarve. Asiakkaalla on tuen tarve psyykkisen tasapainon ylläpitämisessä, ravitsemuksessa, asumisen- ja arjen hallinnassa, taloudenhallinnassa, lääkehoidossa, asioiden hoidossa, mielekkään tekemisen löytymisessä sekä hygieniassa päivä- ja ilta-aikana. Aktiivisen kuntoutuksen tavoitteena on ohjata/tukea asiakasta toimimaan mahdollisimman itsenäisesti omassa asuinympäristössään. Palveluasumisessa asiakas kykenee selviytymään yöaikaan itsenäisesti, kun hänellä on mahdollisuus tarvittaessa hälyttää apua hälytysrannekkeella tai puhelimella.

Lyhytaikaisen tehostetun kuntouttavan palveluasumisen kesto on yleensä kolme kuukautta. Palvelua voidaan myöntää pidempiaikaisestikin, kun asiakkaalla on tosiasiallinen suunnitelma kotiutumisen.